

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

ABSTRACTS BOOKLET

ANADOLU'DA HELLENİSTİK VE ROMA DÖNEMLERİNDE ÖLÜ GÖMME ADETLERİ ULUSLARARASI SEMPOZYUMU

Editör / Editor

Elif ÖZER

Editör Yardımcıları / Co-editors

Murat TAŞKIRAN

Ahmet TÜRKAN

Asil YAMAN

INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON BURIAL CUSTOMS IN ANATOLIA DURING THE HELLENISTIC AND ROMAN PERIODS

23-26 TEMMUZ / JULY 2018

AIZANOI-ÇAVDARHİSAR
KÜTAHYA-TÜRKİYE

Bilgin Kültür Sanat Yayınları

Bütün Yayın Hakları saklıdır

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının ve editörün yazılı izni olmaksızın hiç bir yolla çoğaltılamaz.

ISBN: 978-605-9636-43-8

1. Baskı 2018

ANADOLU'DA HELLENİSTİK VE ROMA DÖNEMLERİNDE ÖLÜ GÖMME
ADETLERİ ULUSLARARASI SEMPOZYUMU
THE INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON BURIAL CUSTOMS IN ANATOLIA
DURING THE HELLENISTIC AND ROMAN PERIODS BİLDİRİ ÖZETLERİ
KİTABININ / ABSTRACTS BOOKLET

Türkçe ve İngilizce yayın hakları Bilgin Kültür Sanat Yayın Dağıtım Pazarlama Ltd. Şti.'e aittir. Fikir ve sanat eserleri yasal gereğince yazılı izin alınmadan kısmen ya da tamamen alıntı yapılamaz, hiç bir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Editör / Editor

Elif ÖZER

Editör Yardımcıları / Co- editors

Dr. Arş. Gör. Murat TAŞKIRAN - Arş. Gör. Ahmet TÜRKAN - Arş. Gör. Asil YAMAN

Kapak ve Sayfa Tasarımı

Elif ÖZER

Yayınlayan

Engine DEVREZ

Bilgin Kültür Sanat Yayınları

Sertifika No: 20193

Selanik Cd. No: 68/10 06640 Kızılay/ ANKARA

Telefon: 0 (312) 419 85 67-Faks: 0 (312) 419 85 68

www.bilginkultursanat.com

bilginkultursanat@gmail.com

Baskı ve Cilt

BİZİM DİJİTAL MATBAA

Zübeyde Hanım Mah. Kazım Karabekir Cad.

No: 97/24, Altındağ-Ankara / Sertifika No: 14721

Tel. (0312) 341 00 02 e-mail: bilgi@bizimdijital.com

ONURSAL BAŞKAN / HONORARY CHAIRMAN

Prof. Dr. Hüseyin BAĞ

Pamukkale Üniversitesi Rektörü

BİLİM KURULU / SCIENTIFIC COMMITTEE

- Prof. Dr. N. Eda AKYÖREK ŞAHİN Akdeniz Üniversitesi, Eskişehir Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Antalya-TÜRKİYE
- Prof. Dr. Mustafa ARSLAN Pamukkale Üniversitesi, Türk Dili Bölümü, Denizli-TÜRKİYE
- Prof. Dr. Neşe ATIK Namık Kemal Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Tekirdağ-TÜRKİYE
- Prof. Dr. Serdar AYBEK Celal Bayar Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Manisa-TÜRKİYE
- Prof. Dr. Fede BERTI Museo Archeologico Nazionale Ferrara-İTALYA
- Prof. Dr. Sedef ÇOKAY KEPÇE İstanbul Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, İstanbul-TÜRKİYE
- Prof. Dr. M. Ertekin DOKSANALTI Selçuk Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Konya-TÜRKİYE
- Prof. Dr. Serra DURUGÖNÜL Mersin Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Mersin-TÜRKİYE
- Prof. Dr. Murat DURUKAN Mersin Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Mersin-TÜRKİYE
- Prof. Dr. Çiğdem DÖRÜŞKEN İstanbul Üniversitesi, Eskişehir Dilleri ve Kültürleri Bölümü, İstanbul-TÜRKİYE
- Prof. Dr. Christian GAZDAC Government Expts Doctoral School of European Security Consultant CHRE University of Oxford, Oxford-İNGİLTERE
- Prof. Dr. Kutalmış GÖRKAY Ankara Üniversitesi Arkeoloji Bölümü, Ankara-TÜRKİYE
- Prof. Dr. Binnur GÜRLER Dokuz Eylül Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, İzmir-TÜRKİYE
- Prof. Dr. Bilge HÜR MÜZLÜ Süleyman Demirel Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Isparta-TÜRKİYE
- Prof. Dr. Havva İŞİK Akdeniz Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Antalya-TÜRKİYE
- Prof. Dr. Gül İŞİN Akdeniz Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Antalya-TÜRKİYE
- Prof. Dr. Vedat KELEŞ Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Samsun-TÜRKİYE
- Prof. Dr. Guntram KOCH Christlich Archäologisches Seminar, Marburg - ALMANYA
- Prof. Dr. Christina KOKKINIA Institute of Historical Research Hellenistic Research Foundation, Athens-YUNANISTAN
- Prof. Dr. Taner KORKUT Akdeniz Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Antalya-TÜRKİYE
- Prof. Dr. Elif ÖZER Pamukkale Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Denizli-TÜRKİYE
- Prof. Dr. Christine ÖZGAN Mimar Sinan Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, İstanbul-TÜRKİYE
- Prof. Dr. Ramazan ÖZGAN Selçuk Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Konya-TÜRKİYE
- Prof. Dr. Felix PIRSON DAI (Ersten Direktor) İstanbul-TÜRKİYE
- Prof. Dr. Jeroen POBLOME University of Leuven, Sagalassos Archaeological Research Project, LEUVEN-BELÇİKA
- Prof. Dr. Gülrcan POLAT Ege Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, İzmir-TÜRKİYE
- Prof. Dr. Charles Brian ROSE Mediterranean Archaeology, University of Pennsylvania. U.S.A.
- Prof. Dr. Bilal SÖĞÜT Pamukkale Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Denizli-TÜRKİYE
- Prof. Dr. Martin STESKAL Universität Wien, Institute Für Klassische Archäologie, WIEN-AVUSTURYA

- Prof. Dr. Hamdi ŞAHİN
Prof. Dr. Nuran ŞAHİN
Prof. Dr. Marc WAELKENS
Prof. Dr. Cumhuriyet TANRIVER
Prof. Dr. Oğuz TEKİN
Doç. Dr. A. Oğuz ALP
Doç. Dr. Daniş BAYKAN
Doç. Dr. Aynur ÇİVELEK
Doç. Dr. Murat ÇEKİLMEZ
Doç. Dr. F. Arzu DEMİREL
Doç. Dr. C. Olivier HENRY
Doç. Dr. Handan ÖSTÜNDAĞ
Dr. Ute KELP
Doç. Dr. Dinçer Savaş LENGER
Doç. Dr. Aşım ÖZDİZBAY
Doç. Dr. Yusuf SEZGİN
Doç. Dr. A. Tolga TEK
Dr. Öğr. Üyesi Mevlüt Metin
TÜRKTAAŞ
- Istanbul Üniversitesi, Eskişehir Tarihi Bölümü, İstanbul-
TÜRKİYE
Ege Üniversitesi Arkeoloji Bölümü, İzmir-TÜRKİYE
Faculty of Arts Bldge, Leuven-BELÇİKA
Ege Üniversitesi, Eskişehir Dilleri ve Kültürleri Bölümü,
İzmir-TÜRKİYE
Koc Üniversitesi, Suna&Inan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri
Araştırma Merkezi, Antalya-TÜRKİYE
Anadolu Üniversitesi, Sanat Tarihi Bölümü, Eskişehir-
TÜRKİYE
Trakya Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Edirne-TÜRKİYE
Adnan Menderes Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Aydın-
TÜRKİYE
Adnan Menderes Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Aydın-
TÜRKİYE
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Antropoloji Bölümü,
Burdur-TÜRKİYE
Ecole Normale Supérieure Aorac, Paris-FRANSA
Anadolu Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Eskişehir-
TÜRKİYE
(DAI Project-Coordinator) Deutsches Archäologisches
Institut Berlin-ALMANYA
Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü,
Antalya-TÜRKİYE
İstanbul Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, İstanbul-
TÜRKİYE
Celal Bayar Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Manisa-
TÜRKİYE
Anadolu Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Eskişehir-
TÜRKİYE
Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fak. Türk Dili Eğitimi
Bölümü, Denizli-TÜRKİYE

HAKEM KURULU / REVIEWER BOARD

- Prof. Dr. N. Eda AKYÜREK ŞAHİN
Prof. Dr. Neşe ATİK
Prof. Dr. Serdar AYBEK
Prof. Dr. Fede BERTI
Prof. Dr. Sedef ÇOKAY KEPÇE
Prof. Dr. M. Ertekin DOKSANALTI
Prof. Dr. Serra DURUGÖNÜL
Prof. Dr. Murat DURUKAN
Prof. Dr. Çiğdem DÜRÜŞKEN
Prof. Dr. Kutalmış GÖRKAY
Prof. Dr. Binnur GÜRLER
Prof. Dr. Bilge HÖRMÜZLÜ
Prof. Dr. Havva İŞİK
Prof. Dr. Gül İŞİN
Prof. Dr. Vedat KELEŞ
Prof. Dr. Guntram KOCH
Prof. Dr. Christine ÖZGAN
Prof. Dr. Felix PIRSON
Prof. Dr. Jeroen POBLOME
Prof. Dr. Gürcecan POLAT
Prof. Dr. Charles Brian ROSE
Prof. Dr. Bilal SÖĞÜT
Prof. Dr. Martin STESKAL
Prof. Dr. Hamdi ŞAHİN
Prof. Dr. Nuran ŞAHİN
Prof. Dr. Marc WAELKENS
Prof. Dr. Cumhuriyet TANRIVER
Prof. Dr. Christina KOKKINIA
Prof. Dr. Taner KORKUT
Prof. Dr. Oğuz TEKİN
Doç. Dr. A. Oğuz ALP
Doç. Dr. Daniş BAYKAN
Doç. Dr. Aynur ÇİVELEK
Doç. Dr. Murat ÇEKİLMEZ
Doç. Dr. F. Arzu DEMİREL
Doç. Dr. C. Olivier HENRY
Doç. Dr. Handan ÖSTÜNDAĞ
Dr. Ute KELP
Doç. Dr. Dinçer Savaş LENGER
Doç. Dr. Aşım ÖZDİZBAY
Doç. Dr. Yusuf SEZGİN
Doç. Dr. A. Tolga TEK

Aigai Nekropolisinde Güncel Arkeolojik ve Topografik Çalışmalar

Yusuf SEZGİN*

Özet: Aigai Nekropolisindeki ilk çalışmalar M.A. Clerc tarafından 1882 yılında gerçekleştirilmiştir. Son dönem kazıları 2005, 2015-2017 yılları arasında sürdürülmüştür. 2015-2017 yılları arasındaki çalışmalar NekoPergEol projesi (*The 'Archaeology of Death' in the Hellenistic period modern methodology, social relations and local identities in Pergamon and the Aeolian cities*) kapsamında yürütülmüştür. Arkaik Dönem'deki nekropolis alanı, akropolisin kuzey doğusundaki sırt üzerinde ve Pythikos'a bakan yamacında uzanmaktadır. Bu sırt üzerinden kente uzanan taş döşeli antik yol nekropolis alanının içinden geçmektedir. Nekropoliste yürütülen çalışmalarda tespit edilen erken mezarlar MÖ 8. yüzyılın son çeyreğine aittir. Bu buluntular kente yürütülen kazılarda ele geçen erken buluntular ile çağdaştır. Hellenistik dönemde imar programları ile genişleyen kent planına paralel olarak, güney ve kuzeydeki nekropolis alanları da genişleyerek dış savunma duvarlarına kadar dayanmıştır. Bu dönemde, mezarlar dikilitaşlar / steller ile belirlenmiştir. Bunlara ilişkin çok sayıda andezit taştan oyulmuş kaideler görülmektedir. Kaidelerin üstünde durması gereken dikilitaşlar yerel andezit taştan, kireçtaşı ya da mermerden yapılmıştır. Kimi eksedra parçaları ve sunak taşları kentin nekropolis alanına yüzyıllarca sürdüğü anlaşılan tahriplere karşı bir görsellik katmaktadır. Roma dönemine ait girlandlı andezit lahitler nekropoliste yoğun olarak kullanılmıştır. Nekropoliste yürütülen çalışmaların önemli bir bölümünü jeofizik çalışmaları oluşturmuştur. Nekropoliste yürütülen kazı çalışmalarında ele geçen insan kemikleri antropolojik ve paleopatolojik açıdan değerlendirilmiştir. Kemikler üzerinde hem morfolojik, makroskobik ve mikroskobik gözlemler yapılmış hem de radyokarbon tarihlleme ve stabil izotop analizi gibi metotlar uygulanmıştır. Bu sayede kemiklerin ait olduğu bireylerin cinsiyeti, ölüm yaşı, yaşam koşulları, beslenme alışkanlıkları, kente yerleşiklik durumları, sağlık durumları, hastalıkları, ölüm sebepleri, ölüm tarihleri gibi pek çok bilgiye ulaşılmıştır. Böylece farklı dönemlerdeki Aigai ve Aiolis toplumlarının demografileri, sağlık ve yaşam koşulları, üretim-tüketim ilişkileri, toplumsal tabakalanmaları dini ritüelleri, sosyal ve ekonomik hayatları hakkında sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aigai, Aiolis, Antropoloji, Nekropolis, Ölü Gömme

Aizanoi Nekropolisinde Bulunan İnsan İskelet Kalıntılarının Antropolojik Analizi

Handan ÜSTÜNDAĞ*

Özet: Aizanoi Kuzey Nekropolisinde yapılan kazılarda çok sayıda inhumasyon ve kremasyon gömü açığa çıkarılmıştır. Kremasyon gömüler, inhumasyon gömülere göre daha erken bir tarihe (MÖ 2.-MS 1. yüzyıl) aittir. İnhumasyon gömüler ise MS 1. ve 3. yüzyıl arasında tarihlendirilmektedir. Bu çalışma, 2012 ve 2014 yılları arasında bulunan 32 inhumasyon ve 16 kremasyon gömüye ait insan iskelet kalıntılarının antropolojik analizinden ibarettir. Gerek inhumasyon gerekse kremasyon gömülerdeki minimum birey sayısını ve bireylerin cinsiyet-yaş dağılımını belirlemek çalışmamızın ilk kısmını oluşturmuştur. Toplam 32 inhumasyon gömüde en az 80 bireye ait insan iskelet kalıntısı olduğu tespit edilmiştir. İnhumasyon

* Doç. Dr. Yusuf SEZGİN, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Kampüs, Manisa-TÜRKİYE e-posta: yusuf.sezgin.aigai@yahoo.com

* Doç. Dr. Handan ÜSTÜNDAĞ, Anadolu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Kampüs, Eskişehir-TÜRKİYE e-posta: hustunda@anadolu.edu.tr